List 49. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. decembra 1897.

Politiški oddelek.

Badeni — Gautsch.

Dobrih štirinajst dnij je tega, kar je grof Badeni, povodom časnikarskih poročil, da je njegovo stališče omajano, v poslanski zbornici z veliko samzavestjo naznanil, da kar nič ne misli na odstop. Teden dnij po tej izjavi je bil premagan in je moral odstopiti.

Kakor svetal meteor se je pojavil na političnem obzorju in slovanski narodi so se ga oklenili z vso ljubeznijo, pričakuje, da jim pomore do njihovih pravic Ta ljubezen se je kmalu ohladila in se premenila v veliko nezaupnost. Morda se ni še nikdar politična nezrelost Slovanov pokazala tako eklatantna, kakor prav v tem nasprotovanju Badeniju, kajti samo politična nezrelost more zahtevati, naj se v nekaterih mesecih predrugači vse to, kar se je tekom stoletij ukoreninilo. Badeni je imel dobro voljo, pomoči slovanskim narodom do njihovih pravic in gotovo bi bil tudi za nas Slovence kaj storil, da smo imel bolje zastopnike.

Razmera, visoki uplivi, nemška birokracija, generaliteta, dvorni krogi, zunanjepolitični uplivi — vse to je oviralo Badenija, da ni mogel izvršiti svojega programa, in kdor podcenja te uplive, ni resen politik.

Toda vzlic tej nezaupnosti Slovanov bi bil Badeni morda premagal vse ovire, s katerimi se mu je bilo boriti, da ga v najodločnejšem trenotku niso zapustili nekateri, na njegovo politično smrt prežeči ministerski tovariši in da mu krščanski-socijalisti niso podstavili noge. Badeni je padel nepričakovano. Prav v trenotku, ko je hotel dogovorno z desnico udariti po opoziciji in jo z jednim mahom uničiti, prav tedaj je izpodrsnil in padel.

Slike Badenijevega značaja danes še ni možno narediti, ali se menda ne motimo, ako porečemo, da je bila velika napaka. da so mu razne slovanske stranke po nepotrebnem delala sitnosti in mu s tem onemogočile, zadobiti trdna tla, koder Slovani nimajo prijateljev, v tistih višjih krogih, katerim je nemški veleizdajalec Schönererjevega ali Wolfovega kroja ljubši, kakor najpatrijotičnejši človek, kateri ima na sebi neizbrisni madež slovanskega rojstva.

Badenijev naslednik je dosedanji naučni minister baron Gautsch, kateri je zbral okrog sebe zgol uradnike, kateri pa so po svojem mišljenji vsi sami nemški liberalci, vsi nasprotniki slovanskih narodov, vsi nasprotniki narodne ravnopravnosti, nasprotniki kulturnih prizadevanj slovanskih narodov in celo nasprotniki njih gospodarskih potreb. Najhujši mej njimi pa je sam ministerski predsednik baron Gautsch.

Gautsch je izšel iz šole Schmerlingove, iz šole tistega krutega germanizatorja, kateri je izumil volilno geometrijo ter ž njo hotel nemškemu narodu za vselej zagotoviti gospodstvo v državi. Že kot jako mlad mož je baron Gautsch vsled posebne protekcije postal naučni minister v Taaffejevem kabinetu. Slovenski poslanci so takrat z vso požrtvovalnosto podpirali grofa Taaffeja, baron Gautsch pa je za to zapiral slovenske šole. V znamenitem, nam Slovencem nepozabnem govoru leta 1892. o koroških ljudskih šolah razkril svoje nazore o narodnih pravicah Slovencev. Baron Gautsch se je takrat z vso odločnostjo in z neko nezaslišano srditostjo izrekel, da koroški Slovenec nima pravice do slovenskih ljudskih šol. ampak da se mora potopiti v nemškem morju.

Taaffe je takrat Gautscha prisilil, da je Slovencem dal neko zadoščenje, ali Goutsch s tem ni premenil svojega mišljenja, ostal je zvest sam sebi in svojim nazorom. Leta so ga sicer naučila reserviranost in previdnosti, ali vsak njegov čin svedoči, da je še vedno tisti, kakor pred leti, da je še vedno stari Gautsch in stari nasprotnik Slovencev.

Parlamentarna večina ni vesela Gautschevega ministerstva. Pozdravila je Gautscha jako hladno, nasprotno pa sklenila, da ostane jedina in solidarna v vseh slučajih. Desnica je s tem pokazala, da Gautscha ne mara, da ne mara njegovega nemškega ministerstva, ampak da hoče

ministerstvo, katero priznava načela desnice in je pripravljeno, voditi državno upravo po teh načelih.

Prva naloga Gautscheva je, dognati nagodbeni provizorij in budgetni provizorij. V ta namen skliče državni zbor. Toda proti volji desnice ne dobi niti jednega, niti druzega in za to se bode moral z desnico porazumeti. Doslej ni Gautsch še nič storil, da se zjedini z desnico, pač pa se je približal levici in sicer tako, da ga desnica najbrž ne bo mogla podpirati.

Prvo, kar je storii Gautsch, je bila to, da je dal izpustiti vse radi hudodelstva javnega nasilstva na Dunaji in v Gradcu zaprte, osebe na čelu jim poslanca Wolfa. Potem je začel siliti, naj se umakne sedanje predsedstvo poslanske zbornice in naj se volita dva Nemca in jeden Slovan v predsedništvo, naposled pa začel agitovati, da se sestavi nova večina, v kateri bi Nemci nosili zvonec.

Vse to je navdalo vse slovanske poslance, posebno pa Čehe in Slovence, s skrajno nezaupnostjo in izdali so glas: Pripraviti se nam je na vse slučaje, eventuvalno tudi na najstrožjo večletno opozicijo, da, tudi na obstrukcijo.

Sosebno Slovenci moramo biti skrajno oprezni proti Gautschu in z vsemi močmi siliti na to, da pove jasno in določno, kake namene da ima. Prilika za to bode pri nagodbenem provizoriju. Vseslovenski shod je formuliral naše zahteve in dokler baron Gautsch ne izpolni vseh teh zahtev, kar jih je možno izpolniti administrativnim potom, vseh od prve do zadnje, dotlej pač noben slovenski poslanec ne bo smel glasovati za nagodbeni provizorij. Slovenski poslanci so stavili ta pogoj grofu Badeniju, kateri je bil naš prijatalj, toliko bolj ga morajo staviti našemu nasprotniku baronu Gautschu.

Politični pregled.

Državni zbor. — Taki dogodki, kakršni so se primerili zadnje dni v dunajskem parlamentu, niso znani niti v južnoameriških republikah, kjer sedi v parlamentih več pouličnih tolovajev kakor poštenih ljudij. Seveda se temu ni čuditi, saj takih živinsko surovih, podlih ljudij, kakor so nemški poslanci, ni dobiti niti mej hotentotskimi in culukaferskimi govedarji. Nastala je bila pravcata revolucija. Desnica je postavila na dnevni red nagodbeni provizorij. Levica, to so sinovi tistega nemškega naroda, kateri se baha s svojo psevdokulturo, so se temu uprli, hoteč strmoglaviti ministerstvo. Ker so uvideli, da z govori nič ne opravijo, so hoteli svoj namen s kruto silo doseči. Naskočili so predsedništvo in provzročili velikanski pretep v parlamentu. Tolkli so po Slovanih s pestmi in z noži naskakovali svoje nasprotnike. Pijane barabe se obnašajo lepše, kakor ti Nemci. Ker je desnica uvidela, da se iz lepa ne da vzdržati red, je sklenila popolnitev opravilnika. Dotični predlog je stavil grof Falkenhayn in večina ga je vzprejela. Po tem premenjenem opravilniku je dobil predsednik pravico, da je smel za tri seje izkijučiti tiste poslance, kateri v zbornici razgrajajo, zbornica pa jih sme izključiti za 30 dnij. To je Nemce in socijalne demokrate neizmerno razkačilo. V naslednji seji so socijalni demokratje naskočili predsedništvo in provzročili zopet nečuvene škandale in pretepe. Predsednik je izključil 13 poslancev. Ti niso hoteli iti iz dvorane in je predsednik poklical policijo, katera je morala dotičnike ven nesti, ker so se branili z rokami in nogami Nastali so taki škandali, da je moral predsednik zaključiti sejo. Zadnja seja je bila v soboto. Tu so zopet Nemci tako razgrajali, da je bilo vsako zborovanje nemogoče. Nemci so predsednika nečuveno psovali in sploh uganjali take, prav nemške surovosti, da je bilo nemogoče delovanje parlamenta. Ker se je bila v tem premenila tudi politična situvacija — Lueger in njegova krščansko-socijalna družba so se podredili komandi Schönerjevi je Badeni odstopil, zasedanje drž. zbora pa se je odložilo Čuje se, da se snide v kratkem in da bo nova vlada zahtevala, naše jej votira provizorna nagodba in budgetni provizorij, z druge strani pa se javlja, da se drž. zbor sploh več ne snide, ampak da se razpusti drž. zbor kakor hitro se konča zasedanje delegacij.

Delegaciji. — Za posvetovanja delegacij, ki prav za prav nista nič druzega, kakor stroj za dovoljevanje denarja, se sedaj nihče ne meni. Odseki so končali svoja dela in seveda odobrili vse postavke, kar jih je vlada zahtevala. Takisto se je zgodilo tudi v plenumu. Najlepše je to, da sta delegaciji dovoliii denar, ne da bi vedeli, koliko bode plačati vsaki državni polovici, ker kvota še ni določena. Tako bedasti smo pač samo v naši državi, da dopuščamo kaj tacega.

Hrvatske volitve. — Tekom meseca decembra vršile se bodo dopolnilne volitve v hrvatski sabor, v tistih okrajih, koder je vlada razglasila obsedno stanje. Vlada dela uprav z azijatskimi sredstvi, da bi zmagali madjaronski kandidatje. Zaprla je na stotine opozicijonalnih volilcev, popolnoma brez uzroka, sicer pa pritiska s kruto silo na vse volilce. Lahko je mogoče, da zmagajo Madjaroni. V avstro-ogerski monarhiji je sploh vse mogoče, ker pri nas ne vladajo nič boljše razmere, kakor na Turškem.

Srbija. — Dogodki v Avstriji so zadnje dni odvrnili pozornost od političnih homatij v Srbiji. Tam je zdaj Milan na delu. Poroča se, da je Milan v službi tistih angleških politično-trgovskih špekulantov, kateri so provzročili upor Armencev, ustanek na Kreti in grško-turško vojno. Ti hočejo imeti konflikte na Balkanu, da bi se Rusija ne utegnila zanimati za delovanje Angleške v Aziji. Milan je dobil precej denarja za to, da se je vrnil v Srbijo z namenom, da prouzroči ustanek v Macedoniji in če mogoče zaneti vojsko mej Srbijo in Bolgarsko, vsled katere naj bi se potem po intenciji Angleške razvilo orijentsko vprašanje.

Francija. — Še vedno je afêra Dreyfuss na dnevnem redu. Židje so zasnovali velikansko akcijo, da oproste na dosmrtno ječo obsojenega izdajalca Dreyfussa, kateri je seveda Žid. V ta namen skušajo zvaliti vso krivdo na necega bivšega častnika grofa Esterhazyja, kateri je na precej slabem glasu in čigar pisava je podobna Dreyfussovi Židje so to zasnovali, ker vidijo, kako mogočno narašča na francoskem protisemitizem, odkar se je dokazalo, da je židovski kapitan Dreifuss izdal svojo domovino, in ker se boje, da pride dan, ko ne bodo več mogli eksploatirati Francije.

Belgija. — V tej državi, kjer je zdaj takozvana katoliška stranka na krmilu, se bodo te dni vršile dopolnilne volitve v parlament. Iz parlamenta izstopijo največ liberalni in socijalnodemokratiški poslanci, a možno je, da propadejo, ker je katoliška stranka jednotna in solidarna, druge pa se mej seboj koljejo.

Kreta. — Dolgotrajnim pogajanjem radi avtonomije Krete še vedno ni konec. Turčija nikakor neče privoliti v zahteve velesil, ampak odklada stvar od dne do dne, tako da se jej že grozi z blokado Carigrada, za katero grožnjo pa se Turčija tudi nič ne zmeni.

Obrtnija.

K obrtni politiki 18. veka.

Spisal Jos. Apih.

(Dalje.)

L. 1756. pa so lončarji vnovič prosili, da naj cesarica njih svoboščine potrdi za vse Kranjsko, naj zatare šušmarje, izučene pečarje pa prisili, da pristopijo ljubljanski zadrugi, ali pa opusté lončarijo; slednjič naj se prepové zidarjem, postavljati peči. Utemeljevanje teh zahtev je zanimivo. Lončarji pravijo, da kmetski pečarji niti pečarji niso, temveč večjidel oženjeni posestniki, sosebno „kočarji“ (Kaischler), ki delajo zidarskim mojstrom kot pomagači. Tem ljudem naj se strogo prepové, postavljati peči ali prodajati peči gospodarjem; če se nočejo pokoriti, naj se jim peč zapleni. Tem načinom se bode gospodar sam obvaroval škode, ker mu šušmar ne jamči za peč let in dan, kakor pošteni pečarski mojster. Popred je bilo v zadrugi pet mojstrov, a, dasi je Ljubljana v teku zadnjih let jako napredovala in se je tudi mestno stanovalstvo precej pomnožilo, tako, da bi moglo živeti več, nego pet mojstrov in bi sleherni lahko imel po dva ali tudi več pomagačev, so vender zdaj samo štirje mojstri tukaj, pa še ti zbog mnogobrojnih kmetskih šušmarjev po vsi deželi le težko in siromašno živé; dva nimata vedno dela za jednega pomagača, tretji ne more nikoli imeti pomagača, četrti mojster pa je tako obubožal, da ne more več lončariti. Prišli smo tako daleč, da ne moremo postreči občinstvu, ako kdaj katero delo od nas zahteva, ker ne moremo vedno vzdrževati in plačevati pomagačev. Vzrok temu pa so šušmarji, ki so se tako pomnožili, da ni niti kmetskih mojstrov več; tako bomo s časom še mi trije mojstri prišli na nič, potlej pa ne bo zadruga več mogla plačevati maš v stolni cerkvi, niti se prikazati pri procesijah in kupiti novo zadružno zastavo. Torej prosijo pomoči tudi z ozirom na čast božjo.

Grajščinske gosposke so pa ugovarjale in branile sosebno zidarje, katerim se ne sme vzeti pravica, postavljati peči, ker to spada v zidarsko stroko; to izvrši zidar tudi hitrejše, trajnejše in cenejše nego pečar. Tega dela se je zidar naučil, pečij samih pa ne izdeluje, temveč samo kupuje od pečarja; za svoje delo jamči tudi kmetski pečar. Lončarstvo ljubljansko pa ne propada zaradi kmetskih mojstrov, temveč zato, ker nima dosti pomagačev, potem zato, ker je na kmetih boljše gradivo za peči, in ker je v mestu cena pečem za dve tretjini višja, nego na kmetih. Če pa naročiš v Ljubljani novo peč, moraš čakati nekaj mesecev, ali tudi celo leto, predno jo dobiš. Mnoge sobe so zato po zimi prazne, ker naročene peči niso izgotovljene. Ako bi ljubljanski pečarji imeli dobre pomagače, ne imeli občinstva za norca, izdelovali dobre peči in ne tako drago, bi lahko obogateli in „ne bi se jim bilo treba bati za mašo in zastavo — če so sploh kdaj katero imeli — in ne bi jim bilo treba kratiti kmetskim pečarjem košček kruha in zahtevati, da se uniči kmetski promet, ki ga dopušča cesarica“. Ljubljanski mojstri bi spravili kmetske pečarje ob delo in v prehudo bêdo, oškodovali bi pa tudi državne dohodke in občinstvo. Pod ljubljansko in goriško palaštvo (Pfalz Laibach und Goritschah), pod smledniško gosposko, pod mestno župnijo kamniško in pod vodiško župnijo je 15 hišarjev (Hofstätter) in trije gostači, ki se živé zgolj s pečarstvom, ker imajo k večemu samo ped zemlje; od onega zaslužka plačujejo svojo kontribucijo. Ti kmetski pečarji pošiljajo svoje peči na Gorenjsko, Notranjsko, Goriško, v Trst, Reko in po Savi delo celo na Hrvaško in plačujejo od njih cesarsko mitnino. Koliko hiš bi moralo biti brez poči, če bi se dežela izročila ljubljanskim pečarjem na milost in nemilost! Ako ti ne morejo zdaj preskrbeti občinstvu pečij, dasi je toliko pečarjev po kmetih, kako bi brez tega zmagovali delo? In kakoršne cene bi zahtevali! Ljubljanski škof je dolgo moral čakati na naročeno peč in ko je bila postavljena, so jo morali kmalu spet podreti in postavil je novo peč kmetski pečar. S kratka: zahteva ljubljanskih pečarjev naj se zavrne, naroči naj jim se pa, da „naj delajo marljivejše, trajnejše in cenejše“.

Dež. odborniki so temu mnenju popolnoma pritrdili, češ, da bi ne bilo izhajati z mestnimi pečarji glede kakovosti in izgotovljenja pečij, če bi ne bilo nekega protitežja — kmetskih pečarjev“. Zato naj se nove zahteve kar odklonijo.

16. novembra 1757. so se potrdile svoboščine, v katerih se je dala mestnim pečarjem prednost, da smejo svojo posodo po vsi deželi prodajati, dočim smejo kmetski lončarji v Ljubljano samo ob sejmih voziti svoje izdelke, izvzemši tako delo, ki je bilo naročeno (angefrimet). Zidarji ne smejo postavljati pečij v mestu in na mestnem ozemlju, ako noče ljubljanski mojster postaviti peči, katero je izdelal kdo drugi. Šušmarjem ne sme dajati nikdo dela. Pomagači, ki se hočejo naseliti na Gorenjskem in Dolenjskem, morajo vstopiti v ljubljansko zadrugo.

Jednako so se borili deželni odborniki tudi proti ljubljanski mizarski zadrugi, ki je zahtevala, da se ji vtelesijo vsi mizarji cele dežele in ji plačujejo zadružne prispevke. To pa se ne da izvršiti, pravijo odborniki (1753), kar svedoči ista zahteva ljubljanskih pečarjev. Mizarji bi morali pravico, katero zahtevajo, dokazati, ker ne gre, da bi jim vlada podvrgla vse kranjske mizarje, ne da bi v to privolile gosposke in mizarji sami. Take pravice pa ljubljanski mizarji doslej še niso imeli: da bi se drugi mizarji smeli naseliti samo po mestih in trgih in vstopiti v ljubljansko zadrugo, ker bi jim se sicer smelo zapleniti narejeno delo. Ker pa imajo kmetski mizarji že od nekdaj pravico, prodajati svoje izdelke tudi v Ljubljani, se jim ta pravica ne more vzeti, niti grajščinam in samostanom prepovedati, da bi ne smeli imeti svojih mizarjev. Zahtevi ljubljanskih mizarjev naj

se ugodi, samo gledé mizarjev v ljubljanskih predmestjih, ki niso niti zadrugarji, niti meščani; tem naj se veli, da pristopijo k stari zadrugi ali pa ustanové novo podružnično zadrugo.

Za celo deželo pa so veljale že popred svoboščine ljubljanske pasarske zadruge, kar sklepam iz določbe novih svoboščin (l. 1758.), da so dolžni pohajati zadružne shode v Ljubljani samo pasarji k večemu tri milje od Ljubljane stanujoči, ne pa, kakor je zadruga zahtevala, „pasarji, bivajoči v bližnjih mestih in trgih“. Pasarjem je plačevati samo po 10 kr. na leto. ako stanujejo nad tri milje od Ljubljane. Dovoli se dalje ljubljanskim in sosednim pasarjem tudi izdelovanje medenih stvarij. Krošnjarji pa smejo po vseh sejmih prodajati medenino, tudi če so jo izdelali šušmarji, ker bi sicer trpela škodo trgovina. Šušmarstvo se prepové, a kdor ima že večletno pravico, temu se ne sme vzeti; sicer pa je šušmarje odgnati in orodje jim zapleniti — pa le z vednostjo sodnije. Ker pa se je krošnjarjem dovolilo prodajati tudi šušmarške izdelke, ni bilo nade, da bi se zatrlo šušmarstvo.

Tudi zadruga ljubljanskih lasuljarjev je segala po vsi deželi, kajti svoboščine iz l. 1717. so prepovedale pomagačem v Ljubljani ali zunaj Ljubljane izdelovati lasulje — izvzemši one pomagače, ki so v službi plemenitažev. Ne vem, ali se je v tem oziru za Marije Terezije kaj spremenilo, ali ne, ker mi ne dostaje dotičnih virov.

Kamnosekom in zidarjem je bil cesar Jožef I. 23. jav. 1706. ponovil svoboščine iz l. 1676. in vsi kranjski rokodelci te vrste so imeli samo jedno zadrugo s pravico, snovati po kmetih podružnice. Šušmarjem ni dajati dela, ker že tako slabo zidajo, da se mora kmalu vse podreti, zraven pa „poštenim“ mojstrom izpodjedajo kruh in neredno živé. Ko je zadruga 1750. l. prosila odobrenja starih svoboščin, niso ugovarjali dež. odborniki veljavi zadruge za celo kronovino, ker je hotela siromašne člane oprostiti zadružnih prispevkov, in ker se svoboščine ne dotikajo pravic, katere ima že v lasti ta ali oni rokodelec. Glavna reč pa je bila ta, da so odborniki iz starih svoboščin razvideli, da ne zahteva zadruga nič novega. Kmetski zidarji, ki znajo samo priprosta dela in niso nikdar popotovali, smejo tudi nadalje izvrševati majhna popravila pri hišah in se ne smejo siliti v zadrugo.

Kmetijstvo.

Živinozdravske črtice.

Pod tem naslovom bodemo priobčevali kratke popise o živinskih boleznih, posebno kugah, in učili, kakšna naj bo prva moč pri nezgodah domače živine. Svarili bodemo pred raznimi vražami in odkrivali sleparije mazačev in mešetarjev. Povedali bodemo, kako da naj se uredi živinozdravništvo, poročali, kako naj se naši kmetje zavarujejo proti živinskim boleznim in nesrečam pri reji živine. Varovali se bodemo vedno pretiravanja, vedoč, da to največ škoduje dobri stvari. — Posebno skrb bodemo obračali na to, da izpozna slovenski gospodar, da tudi pri živinoreji ne velja več vse to, kar je zadostovalo pred petdesetimi leti. Kmet naj uvidi, da mu napredek ne prizadeva zgolj sitnosti in stroškov, ampak da mu prinaša tudi gmotni dobiček: Kar se je obneslo drugodi, zakaj bi isto tudi pri nas ne koristilo, ako se prikroji našim razmeram.

Ločili bodemo celo snov v poglavja. Najumestnejše se nam zdi, pred vsem nekaj omeniti o zgodovini živinozdravništva, da čitatelji izpoznajo, kako lepo je bila razvita ta veda v starem veku in kako globoko jo je pahnil srednji vek. Povedali bodemo marsikaj važnega o kužnih boleznih, posebno onih, ki žugajo tudi človeškemu zdravju, in o škodi, ki jo povzročajo kmetovalcu. Jedno poglavje bodemo posvetili cesarskim napadom in živinski kupčiji, ker v tem oziru vlada še velika nevednost v našem ljudstvu. Pri kugah se bodemo največ ozirali na gospodarsko škodo in učili, kako naj tudi kmet sam pomaga da se kuga hitro zatre. — Živinozdravniških, poljudno pisanih knjig nam ne manjka. Toda starejše ne zadostujejo več, in le „Živinozdravništvo“ spisal Simon Strupi, lahko toplo priporočamo. Zadostiti hočemo v prvi vrsti domačim potrebam, in zato ne bi bilo napačno, če bi kmet sam povedal, kje potrebuje poduka in pomoči. Vsake stvari, ki se tiče živine, bolne in zdrave, se moremo dotakniti. Prosto pisani članki o živinskih boleznih so pri nas posebno potrebni. Naš kranjski kmet je navezan nase in na mazače. Živinozdravniški pomočniki, ki so se učili kdaj v Ljubljani, zadostujejo samo za prvo pomoč. Kranjska ima le 12 cesarskih in 2 mestna živinozdravnika, katerim skoro nič časa za zdravljenje ne ostaja. Potovalnih učiteljev za živinske bolezni, kakeršne imajo sosedne dežele, Kranjci nimamo. Še celo kopitnih bolezni in mesogledstva v Ljubljani ne podučuje diplomirani živinozdravnik. Upajmo, da se v kratkem obrne na bolje!

I. Zgodovina.

Zdravljenje živinskih bolezni je gotovo tako stara, kakor človeški rod; vsaj prvi ljudje so bili pastirji in so klali svojo drobnico za žgavni dar. Prvi pisani spomenik sega do okoli 3000 let pred Kristovim rojstvom. Našli so namreč v Egiptu kamnito ploščo, na kateri je izsekan živinozdravnik, ko zdravi črnega bika Opisa, katerega so Egipčani po božje častili. Nekaj zdravil, na primer vdihavanja pri nahodu, ki jih še dandanes rabimo, je bilo že v Egiptu v navadi. Mozes, katerega so odgojili egiptovski duhovniki, je vporabil to, česar se je naučil o živinskih boleznih v Egiptu, doma, ko je delal postave za izvoljeno ljudstvo. On je vpeljal pri Izraelcih ogledovanje mesa, katero je bilo v Egiptu predpisano. Za nadaljni razvoj živinozdravništva so skrbeli judovski duhovniki Pred daritvijo so pregledali živino, če je zdrava ali bolna. S krvjo darovane živali so poškropili oltar, maščobo, led-

vice, glavo in drob so zažgali, meso pa je povžila duhovnikova družina. Delili so živali v čiste in nečiste; zadnjih niso smeli vživati. K čistim živalim so šteli: govedo, ovco, kozo, bivola, jelena, srno in ribe, ki imajo plavute in luskine. Za nečiste so imeli: konja, osla, prašiča domačega in divjega zajca itd. Nečisto jim je bilo tudi meso bolne in poginole živine. Pozneje so vpeljali takozvano „šahtanje“, ki je menda pravo trpinčenje živine in zato po nekaterih državah prepovedano. Pravi žid ne bo jedel živine, ki je klana na naš način. Meso delé še dandanes židje v „košer“, to je čisto, in „trajfe“, nečisto Nahajajo se v sv. pismu predpisi glede živinske kupčije in kužnih bolezni, katerih zaradi nesnage niso nikoli mogli do dobrega zatreti. Posebno veliko so jim dale opraviti garje. —

O živinskih boleznih so pisali tudi stari grški in rimški modrijani. Prvi živinozdravnik je bil neki Malamp, ki je zdravil kozjo božjast z belim telohom; tudi kri je že puščal. Ljudi in živino ob jednem je zdravil Eskulap, v čemur ga posnemajo naši mazači pa tudi gospodje s krogljicami. Zapustil je štiri hčere, ki so vodile bolnišnice svojega očeta. — Najimenitnejša mej njimi je Higijena, po našem bi jej rekli „zdrava“. Učila je menda higijeno, to je nauk, kako se telo zdravo ohrani, Tako govori grška pravljica. Prvi, ki je pisal zdravniške knjige, je bil Hipokrat, ki se imenuje oče zdravništva, in je živel okoli 400 let pred Kristovim rojstvom. Skušal se je natanko podučiti, kako je vstvarjeno živalsko telo, in ker je bilo prepovedano odpirati in razkosavati mrliče, se je vadil na zaklani živini. Njegov nauk uči, da sestoji živo telo iz ognja, vode, zraka in zemlje. Če toplota v telesu preneha, nastopi smrt. Možgani, najvažnejši del človeškega telesa, so mu le žleza ali goba, ki pije s hrbteničnim mozgom mokroto po telesu, katera pri nahodu teče iz možgan skozi nos. Ko bodemo govorili o naših vraž polnih mazačih, bodemo navedli tudi nekaj prav smešnomodrih misli, s katerimi razkazujejo ti „dohtarji od nature“ svojo učenost babjevernemu ljudstvu. Hipokrat je ločil tekočine v telesu v kri, slino, rmeni in črni žolč; da se zmešajo, nastane po njem bolezen. Bolezen naj se deli v tri dele: prvi je surov, v drugem se prične po telesu kuhati, (ko nastane groznica) in tretji je kritičen, ki odloči, ali bode telo ozdravelo ali pa bode nastopila smrt celega telesa ali bolnega dela. — Njegovi nazori so dandanes večinoma pokopani, bolje pa je opisaval bolezni.

Aristotel, največji naravoslovec starega veka, je primerjal dele človeškega telesa z živalskimi, znamenja človeškega življenja z živalskimi. — Na oplodenih kurjih jajcih se je učil, kako iz jajčka mladič razvija posamezne ude do svojega rojstva. Posebno ga je zanimalo srčno bitje, dihanje, premikanje in razni čuti. — Kar je pisal o prebavljanju. še danes lahko podpišemo. — Manje srečen pa je bil v boleznih; gotovo ni imel dovolj prilike, da bi bolno živino opazoval. Največ nam je napisal o konjskih boleznih; prav dobro misli o koliki (grizenju), slabše piše o tiščalki in smrklju. — Pa tudi kugo v gobcu in na parkljih, pljučno kugo, vranični prisad, prašičjo kugo, svinjske ikre in pasjo steklino precej obširno omenja.

Poučni in zabavni del.

Žalostna svatba.

(Poljski spisala Valerija Morzkowska).

To vse so mu naznanjevale Zalikine oči takó razumljivo, da Tomaž ni mogel jih ne razumeti. Mraz in toplota prešineta ob enem njegovo telo, na to si globoko oddahne, kakor bi mu težko breme padlo raz prs.

„Zalika, Zalika!“ zakriči.

Bil je to navadni vzklik, ne naglašajoč nič posebnega; toda ona je isto takò dobro razumela ta vzklik, kakor on njen pogled. Obá sta se v tem hipu popolnoma razumela ter šla vsa srečna v hišo, kakor bi bil njiju ves svet. Tomaž se ni mogel niti brzdati; smejal se je sam sebi, z radostnimi očmi gledajoč po navzočih; prijel je za ročico debelo Jagodico, najmlajšo Vickovo hčerko, ter jo dvignil kviško ne marajoč na to, da je bila vsa umazana od hrane, s katero se je baš gostila na tleh.

In Zaliki, dasi se očitno ni smejala, odsevala je prava sreča iz jasnih očij.

Vickova je nekako nezadovoljna iskala si opravka pri peči, kajti Vicek, ki je bil pri koscih, je čul različne reči o mlinarjevih snubačih. Bonkovski so se bajé hudovali in napovedovadali, da bo to imelo za Zaliko nesrečen konec, ker vodi fante za nos, jim kljubuje vendar pa se noče omožiti.

Stari Lenart je to vse slišal ter se močno razžalostil. Premišljeval je tudi, čemu je Zalika Franceta odbila. Radost teh naših dveh mladih ljudij, bila je torej v hiši popolnoma neprilična.

„Pusti na miru moje hčere!“ zakliče Vickova jezno, puleč Tomažu debelo Jagodico iz rok, katera je kričala in hotela se vrniti nazaj k obedu.

Pa tudi oče je ošteval Zaliko: „Oj, imaš uzroka se radovati“, reče ji strogo; „ali radi neumnosti, katero si naredila, ali vsled mojih skrbij, ali splošnega smeha?“

In res, najočividnejši dokaz njenega veselja bila je baš ona neumnost. Proti očetovi jezi sicer nikakor ni mogla kazati svoje zadovoljnosti; tajila jo je v globočini srca, toda zaman se je trudila jo popolnoma prikriti. Da, proti njegovi volji ji je rdelo njeno lice v prijetnih barvah in čelo je imela tako jasno, da je žarela kakor zarja v mračni koči.

Lenart je zrl nekaj časa hčerko, pa zopet Tomaža in neka misel mu šine v glavo. Čemu bi naj bila baš sedaj v trenutku rodbinskih zopernostij takó srečna? Molče je obedoval. kar je skuhala sinaha, ter premišljeval, kaj mu je storiti. Po poludne, ko so zopet vsi šli na

delo in bi Tomaž znovič imel gnati vola na pažo. Zalika pa iti na polje plet lan, jo je stari pridržal, češ, da ima za njo domá važnejši opravek.

Ves popoldan je stari Lenart premišljeval ter nekaj pripravljal. Kaj si je izmislil, nihče ni vedel, ker tega tudi ni nikomur zaupal, niti se s kom posvetoval. Toda toliko se je izvedelo, kolikor je na večer sam glasno omenil, da se odpelje z Zaliko v sosednjo vas. Drugo jutro ji je ukazal, naj se čedno obleče; sam je zapregel konje in peljala sta se po oni dolini, po kateri je učeraj hodila Zalika. Pustila sta za seboj kosce in orača Tomaža.

Zalika je bila močno žalostna, dasi se je peljala na žegnanje, kjer je imela ugledati teto in sorodnike, bivajoče celó v tretji vasi. Ni se mogla premagati, da ne bi se ozrla za Tomažem. Ugledala ga je tam na višini — pa tudi on jo je videl.

Vola, katera nihče ni poganjal, nista orala zemlje, marveč počivala.

Še enkrat se je pozneje ozrla po tej krajini, pozlačeni z vshajajočim solncem, obrobljeni z nekolikimi starimi hruškami, ki so stale na polju ter vsako leto nasule otrokom polna krila lesnih hrušek. Ko pa kreneta v gozd, so ji nakrat izginili izpred očij Tomaž, vola in hruške.

Na večer se je vrnil Lenart sam z žegnanja. Zalika je ostala pri teti, katera je ni hotela pustiti.

Tomaž je stal bas na dvorišču, ko začuje od daleč ropot od kočije. Radostno ji steče naproti in zagleda, da gospodar prihaja brez hčerke.

Naproti mu prideta tudi Vicek in žena, pa tudi debela Jagodica je kobacala za njima po žemljico, katero ji je obljubila Zalika.

„A kaj se je zgodilo z Zaliko?“ uprašala je Vickova.

Tomaž bi jo bil kar objel za to uprašanje, katerega sam ni smel in ni mogel spraviti z jezika.

Lenart pa mračno pogleda po navzočih.

„Kaj se ji je zgodilo?“ odgovori; „teta jo je pridržala, ker ima veliko dela“.

„Ali kaj, ali ga mar pri nas manjka?“ omeni Vickova; „kar sama ne vém, kje mi glava stoji“.

„Da bi rajše molčala“, seže ji Vicek v besedo; „saj dobro véš, da oče brez uzroka ui učinil tega“.

„Nu“, reče stari, „naj raje pride ljudém izpred očij, bode vsaj manj besedovanja. „A ti, Vicek“, dodá, obrnivši se k sinu, „pojdi ter preskrbi nam dninarico; treba je pleti lan in in okopavati krompir“.

Tomaža Lenart niti ni pogledal, kakor bi pri njem ne služil že drugo leto ter ne spadal takó rekoč k rodbini. A Tomaž jo vendar izpregel konja ter se čilo obračal okolo voza. Ta nevljudnost se je ponosnemu fantu sicer močno zakadila, toda ni pokazal tega; samó zobé je stisnil ter čakal, kaj še vse nastane iz tega.

Gospodar sam se ni čutil popolnoma zadovoljnega; nečesa je pogrešal; nemara se mz je stožilo za Zaliko. Nemara se radražen po poslednjem brezvspešne poskusu ni mogel popolnoma pomiriti, ali pa je premišljeval o stvari, h kateri ga je nekaj vleklo, pa kmalo ga zopet od nje odvračalo.

Vsi sedejo k večerji, toda niti staremu, niti Tomžau ni dišala. Še pred kratkim časom sta si bila kakor oče in sin, danes pa se gledata kakor sovražnika.

V sobi je bilo tiho, brez šuma; samó debela Jagodica, sedeča na tleh pri mlečni kaši, je pojedala ostanke, mlaskajoč pri tem z ustmi v znamenje zadovaljnosti.

Naposled odrine Lenart skledo od sebe, se še huje zamrači ter pogleda služabnika, ki je sedel njemu nasproti na klopi in reče: „Oj, Tomaž, Tomaž! ko sem se peljal mimo polja, sem videl, kakó ti orješ; — povsod so le same grude; kaj hočeš s takim delom? Ali nimaš Bogá v srcu, da delaš takó na mojo škodo; iz tega ne bo kruha“.

„Saj sem vam pravil“, odvrne Tomaž, „da je tam zemlja zaraščena kakor skala; plug se je nikakor noče prijeti, le takó po vrhu se plazi — toda ukazali ste orati. Mar sem jaz tega kriv?“

„Čemu pa je sosedov Petrič takó lepo razoral brazdo poleg brazde?“ zarohni zopet stari.

Dobro pa je vedel, da je sosedovo polje imelo vodovode in da se nikdar ni takó osušilo, kakor njegovo. Nalašč ni hotel vedeti za to, da je lože ošteval Tomaža.

Tomaž je to očividno razumel; rdečica ga oblije in ustane s klopi. Ponos mu ni dopuščal prenašati neopravičeno očitanje.

„Inú!“ pravi, „če se vam pa zdi Petrič boljši, ga pa vzemite; bomo videli, kaj opravi on na vašem polju. Saj vidim, da vam že presedam! Predolgo sem že jedel vaš kruh; brigal sem se za vaše reči, kakor za okó v glavi. Če vam nisem po godu, povejte kar naravnost; pojdem drugam, če treba še danes“.

Izrekel je nemara več, nego je hotel, todá nepremišljena beseda se ni dala več ujeti. Taka mu je bila narava, zdražljiva, ponosna, — spokornega glasú ni prenesla.

Lenart ga nekaj časa gleda, dušeč jezo, ki je bila toliko večja, ker je v duši dobro čutil, da ni imel prav, ter je iskal samó izgovora.

„Dogovorila sva se za célo leto“, reče čez nekaj časa; „pa če ti je le volja, ti je pot odprta! držal te ne bom — škodo bom imel samó jaz — ne pa ti“.

„Nočem, da bi imeli kako škodo“, zakliče Tomaž močno vznemirjen; „vzemite si odškodnino na mojem ogonu ali karkoli hočete — pa tudi ono jalovico, ki sem jo izredil. Vse vam prepustim — saj me ljudjé vzamejo na delo“.

„Ne prenagli se Tomaž“, omeni Vicek, dasi ni sam dobro vedel, zakaj se vse to godi, toda očividno prestrašen, da bi v času, ko je največ dela, mogli izgubiti takò vrlega delavca; „oče so ti hoteli samó

mimogredé nekaj reči o tem polju — ti pa si to takoj vzameš k srcu".

„O, Vicek, jaz vidim bolje nego ti, kam to meri", odvrne Tomaž; že nekaj časa ne morem opraviti gospodarju ničesar po volji.... Ko bi se trudil Bog vé kakó, vendar mu le ni prav".

Lenart naježi obrvi ter odpahne sina, ki ga je hotel pomirjati.

„Kako mi nimaš biti v napotje?" odvrne Tomažu, mar misliš, da ne vèm, kake misli se ti sučejo po glavi? Prikupila se ti je gospodarjeva hči, rad bi se prilepil k pohišju, v katerem služiš, in kedó vé, nemara bi še celó mene hotel na stare dni izgnati iz njega. Zmotil si glavo bedasti deklini, da še lastne sreče noče spoznati — glej, čemu si mi v napotje! Ko bi nikdar ne bil prekoračil tega praga!"

Tomaž je poslušal; bil je bled kakor smrt. V glavi se mu je vrtelo. V tem hipu hotel je planiti na starega kakor besna zver ter potlačiti mu v usta razžaljive beseda, toda na srečo je stala med njim in gospodarjem jasna postava Zalikina. Strepetal je in se zgrozil nad tem, kar je hotel storiti.

V ušesih mu je šumelo, pred očmi so se mu delali rdeči ognji. Hotel se je izgovarjati in povedati, kakó bi bil srečen, ko bi Zalika bila tudi takó revna kakor on, ko bi ne imela onega bogatstva, katero mu jo odteguje — toda Tomaž ni znal krasno govoriti, ni mogel najti besed, da bi izrazil vse te občutke... in ko bi jih bil tudi imel, ali bi mu bil kdo verjel?"

„Več me ne ugledate tukaj!" zakliče z zamolklim glasom. Na to zbeži kakor obnorel iz sobe, slep in gluh za vse. Dirjajoč se je spodtaknil ob debelo Jagodico in dasiravno se mu je glasno jokajoč, motala pod nogami, vendar se ni ogledal. Z vso močjo je zaloputnil vrata, kakor bi mu manjkalo zraka, ter si oddahnih še le potem, ko so mu izginili izpred oči ljudjé, katerim je služil z najboljšo voljo in kateri so ga takó občutljivo razžalili.

Drugo jutro ga že ni bilo več v vasi.

Zalika se je kmalo potem vrnila od tete. Vrnivša se, se je zamán ozirala po kotih v hiši in po dvorišču. Tomaža ni bilo nikjer. Opoldne, kakor bi se hotela prepričati, kako okopavajo krompir, podala se-je urno na polje.

Od daleč je opazila črna vola, ki sta potrpežljivo vlekla plug; toda neki drugi človek je oral in z drugim glasom ju gonil.

„Šel je bržkone kosit z Vickom", mislila si je ter urno zdirjala na livado.

Toda tudi tam ni bilo Tomaža.

Zamišljena se je vračala s počasnimi koraki domú premišljajoč, kako delo bi si ta čas poiskal. Srcè ji je oemirno utripalo; hotela je sesti na kamen ob cesti ter zaplakati kakor mlado dete. A vender še slutila ni, kaj še je zares zgodilo.

Še le bratova žena ji je povedala vse.

Novice.

— **Osebne vesti** — Policijski komisar ljubljanski Fr. Podgoršek je imenovan sodnim pristavom v Logatcu. — Sodni pristav v Logatcu J. Cotman je premeščen v Litijo. — Notarski kandidat K. Pleiweis je imenovan substitutom odstopivšega notarja dr. Zupanca. — Za sodne oficijale prve vrste so imenovani: A. Milavec v Kočevju, A. Jonke v Metliki, H. Smola v Postojini za Il. Bistrico, I. Roglič v Litiji in A. Sabothy v Kostanjevici za Mokronog. — Za sodnega oficijala druge vrste je imenovan K. Šinkovec v Idriji za Ljubljano. — Za sodne kanceliste so imenovani: F. Matekovič v Trebnjem za Zatičino, J Majerčič v Ljubljani za Radovljico, L Magolič v Cerkljah za Litijo, A. Roš v Ljubljani za Kranj, F. Lorber v Hrastniku za Kamnik, Jos. Mesner v Ljubljani za Kamnik in J. Hrast v Trstu za Brdo —

— **Družbi sv Cirila in Metoda v Ljubljani** so od 5. — 25. novembra poslali: Č. g Avguštin Skočir, kurat v Gradcu, 5 gld za mesec november. — Prijateljska družba v Ogulinu 4 gld. 20 kr. — Podružnica v Železnikih po g. J. Demšarju 30 gld. — Č. g Ivan Hladnik, kurat na Gočah pri Vipavi, 2 gld. — Podružnica za Št. Kancijan in okolico na Kor. 23 gld. 35 kr. — Slavna posojilnica v Cerknici 10 gld. — Ženska podružnica v Cerknici po g. Mariji Werli 130 gld. — Ženska podružnica v Idriji po g. Nataiiji Šepetavec 50 gld. — G. trgovec Križnik v Motniku 10 gld. 50 kr. — Šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani po gospej Trčkovi 393 gld. 78 kr., iu sicer znaša dohodek od veselice 315 gld. 60 kr in od zbirk na skupščini 78 gld. 18 kr. — Nekdo z Begunsk-ga za „prešice" 10 gld — Podružnica v Laškem Trgu 29 gld. 48 kr. — Vesela družoa „pri Cajnarju" v Stražišču poleg Kranja 1 gld. 32 kr. — Podružnica za Priblo Ves in okolico po g J Lipušu 7 gld, — Po g. Josipini Kraigher v Postojini namesto venca na rakev umrlega kanonika Hofstetterja so darovale postojinske gospe 15 gld — G. Jos. Bresonelli, župan v Činžatu, iz nabiralnika 5 gld. — G. Jos. Korman, blagajnik „Gozdarskega društva pri Sv. Lovrencu v Puščavi", 10 gld. — Podružnica v Št Juriju ob juž. žel po g. J. Čuleku 74 gld. — Moška podružnica v Idriji 30 gld. 37 kr. — Za tako velikodušne podpore vsem prijateljem družbe: slava in hvala!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Mestna hranilnici v Radovljici.** V mesecu novembru 1897. je 110 strank uložilo 27427 gld. 40½ kr. 49 strank uzdignilo 6506 gld. 94 kr. 16 strankam se je izplačalo posojil 10250 gld., stanje ulog 329.707 gld. 31½ kr. denarni promet 68.421 gld. 63 kr.

— **Glasbena Matica v Ljubljani** praznovala bo 8. decembra t. l. petindvajsetletnico svojega obstanka Glasbena Matica izda ob tej priliki jubilejsko knjigo, obsezajoči 80 priljubljenih moških zborov, in posebno izvestje o svojem delovanji tekom 25 let. Dne 8. decembra priredi velik koncert kateremu sledi komers.

— **Personalna dohodarina in dežele.** Po novem davčnem zakonu, se tistim deželam, katere se odreko pravici, pobirati naklade na osobno dohodarino, dovolijo popusti od zemljiškega davka in odkaže se jim primeren znesek od svote treh milijonov gld. Na Kranjskem bo znašal popust od zemljiškega davka 59753 gld., popust od hišnega davka 38654 gld., dežela pa bo dobila iz drž. blagajne 38612 gld. Dežela se bo odpovedala nakladam na personalno dohodarino in postane torej teh dobrot deležna. Najbrž dobi pa še več, ker bodo novi davki več nesli, kakor je preračunjeno.

— **Ilustrovani „Narodni koledar“ za l. 1898**, uredil in izdal Dragotin Hribar v Celju, cena elegantno vezanemu izvodu 1 gld., broširanemu 70 kr. po pošti 10 kr. več, je ravnokar izšel X letnik. Kakor druga leta, se tudi za l. 1898 odlikuje s svojo lepo vsebino, zlasti ga dičijo krasne podobe v barvah. Priporočamo ga prav topto vsaki narodni hiši kot kinč na bralni mizi.

— **Protežiranje nemškutarjev na Kranjskem** je še vedno v najlepšem cvetu in kaže se, da se v kratkem zopet jedenkrat potepta pravičnost. Za mesto profesorja babištva kompetira mladi dr. Valenta. Kar je nemčurstva na Kranjskem, se peha vse zanj, da bi dobil on to službo in ne izvrstni slovenski zdravnik dr. Defranceschi, dasi je dr. Valenta slovenščine komaj toliko zmožen, kakor kaka postarna zenščina, katera se je je za silo naučila od svoje dekle.

— **Preločitov istrskega dež. zbora**. „Societa politica istriana“ je izročila poslanski zbornici peticijo, s katero ugovarja preložitvi istrskega dež. zbora iz Poreča v Pulj. Ugovor zagotavlja, da se preložitvi nihče ne ustavlja iz nasprotstva napram Pulju, temveč le iz uvaževanja, da je vsled samovlastne odredbe vlade istrski dež. zakon, ki podaja deželi pravico, da še udeležuje zakonodajstva ter ima tudi pri izpremembi dež. reda važno besedo.

— **Narodni dom v Mariboru**, kateri stoji v Nagyjevih ulicah, je bil minolo soboto dozidan. Prihodnje leto se otvori s primerno slavnostjo.

— **Volila** V Preski umrli župnik Martin Derčar je zapustil precej veliko premoženjo. Volil je skoro vse v cerkvene in v dobrodetne namene, tako 1200 gld. za dijaško ustanovo, 5547 gld. družbi sv. Cirila in Metoda, 500 gld. družbi sv. Mohorja, 200 gld. ljubljanski dijaški kuhinji itd.

— **Celovška trgovinska zbornica** se je proti naročilu okrajnega glavarstva, da mora vzprejeti in rešiti v slovenskem jeziku pisano vlogo, pritožila na višjo instance Celovška zbornica menda misli, da je Slovence na Koroškem brezpraven.

— **Uredba učiteljskih plač na Štajerskem**. Štajerski dež. odbor je za prihodnje zasedanje dež. zbora pripravil načrt zakona v uredbi učiteljskih plač. Plače se urede na podlagi personalno-razrednega sistema, kakor si žele regulacijo plač tudi kranjski učitelji.

— **V pripravljalnici za srednje šole v Gorici**, kjer se slovenskim otrokom siloma vtepa nemščina, vladajo neznosne razmere. Profesorji se trudijo na vso moč, da slovenskim otrokom onemogočijo obisk srednjih šol.

— **Privatni otroški vrtec v Kranju** ustanovi s privoljenjem dež. šolskega sveta okrajni šolski nadzornik v Kranju A. Žumer, kateri bode ta zavod tudi sam vodil.

— **Šola za silo** se ustanovi po sklepu dež. šolskega sveta v Stari Oselici.

— **V Škednju pri Trstu** ustanovila je Kranjska industrijalna družba velike plavže. Ruda se bode dovažala iz Azije. Delo v teh novih plavžih se je začolo začetkom tekočega tedna.

— **Demonstracije**. Povodom odstopa grofa Badenija so bile v Celju in v Celovcu demonstracije. V Celovcu so srednješolski dijaki pred mestnim magistratom prepevali Die Wacht am Rhein, sekundirali pa so jim c. kr. uradniki, veliki izgredi so bili tudi na Dunaji in v Gradcu, zlasti pa v Pragi, kjer je vlada razglasila preki sod.

— **Potres.** je bil dne 22. novembra v Kamniku in sicer zvečer ob $^1/_2$9 uri. Treslo se je precej močno in čulo se je tudi podzemsko bobnenje.

— **Skrivnostna smrt**. Posestnik Lamut z Griča v Črnomaljskem okraju odpravil se je v gozo drva sekat, svojemu sinu pa je naročil, naj pride z vozom za njim. Sin je pač našel nasekana in pripravljena drva, očeta pa ne. Našli so ga šele drugi dan v gozdu vstreljenega. Kdo pa je vstrelil oni zakaj. še ni pojasnjeno,

— **Otroci — požigalci**. V Padežu v mokronoškem okraju so se otroci igrali z žveplenkami in zanetili ogenj, kateri je vpepelil poslopja treh posestnikov. Škoda znaša 6000 gld.

— **Nesreča** V Majdičevem mlinu v Kranju je ponesrečil mizar E. Koblar in sicer vsled lastne neprevidnosti. Padla je nanj dvigalica in ga tako pobila, da je naslednji dan umrl.

— **Italijanska sodba o naši vojni mornarici.** Italijanska ilrstrovani list „L'Illustrazione italiana“ pravi v nekem članku, posvečenem vojni mornarici nemški: Organizacija vojne mornarice nemške je previdna in popolna, skoraj tako, kakor je vojna mornarica avstro-ogerska, ki je prva na svetu, kajti ni je mornarico, ki bi bila bolj popolna, bolje skladna, bolj izborno organizovana, nego si jo je — v razmerju nje sredstev — ustvarila Avstro-Ogerska. Mala mornarica, ali velike vojaške veljave“. Tako sodi italijanski list o naši vojni mornarici, torej list naroda, ki ima gotovo tehtnih razlogov, da bi gledal po strani razvoj naše mornarice Na to smemo biti ponosni. Sosebno pa smemo biti ponosni mi Jugoslovani, kajti mi — naša kršna Dalmacija in naše slovansko Primorje smo ono skladišče, ki zalaga našo v jno mornarico materijalom, na katerega izbornosti sloni nje svetovnoslavno ime. Tudi to treba zabiležiti sedaj pa sedaj ter podtikati pod nos onim, ki nočejo pripoznati za nobeno ceno, kaj smo mi Slovani za avstrijsko državo! Taka dejstva so bolj prepričevalna, nego vsi dvanajsturni govora nemškega Lecherja.

— **»Nova bolezen«** V Brdih na Goriškem se je pojavila neka bolezen, ki je podobna koleri. V neki vasi tega okraja je zbolelo 40 oseb na tej bolezni, tri osebe so umrle. Nekateri menijo, da je temu krivo novo vino, ker se je letos škropilo v nenavadni meri z bakreno snovjo, katera je strupena.

— **Amerikanske pretiranosti** Pred nekaterimi dnevi smo poročali, da so Amerikanci že pričeli za svojo kupčijsko reklamo zlorabljati posvečeni kraj pokopališča Danes podajamo svojim čitateljem črtico o načinu, kakove pretiranosti je vvedla amerikanska moda za slučaj smrti in pogrebov. Američanke hočejo imeti posebno toaleto, v kateri jih je, ko so umrle, položiti na mrtvaški oder Za to svrho je jel izhajati poseben časopis s prilogo slik o mrtvaških sprevodih. Deklica, ki je umrla v cvetu svoje dobe, hoče ležati na mrtvaškem odru v najlepši plesni toaleti z vsem možnim nakitom, s pahljačo v roki in krasno frizuro na glavi. Seveda zahtevajo tudi starejše za-se kaj posebnega. No, Slovenke bi rekle: brrr! Američankam je pa to morda že celo v zabavo po smrti.

— **Uzor-mesto**. Neki belgijski bogataš je nakupil 12 hektarov sveta, z namenom, da sezida ondi uzorno katoliško mesto Mestu bode ime „Sint Maria“ in bode lepo zidano lepe hiše z vrtovi in široke gladke ceste, uzorne delavnice, šole, cerkve in zavodi Prebivalci mesta morajo biti uzorljudje, sicer se jih ne bode trpelo v mestu; za svoje potrebščine morajo kupovati blago samo v domačem mestu. Obveznosti bodo strogo po katoličanskem načrtu, a poleg tega bodo tudi plače izborne. Z jedno besedo: „Sint Maria“ bode mesto, kakršnega še ni na svetu.

— **Potresi na Češkem.** Letos si je menda ravno deželo češko izbral potres za svoje „delovanje“. Zaporedoma se čujejo glasovi o močnih sunkih na raznih krajih Češke. V noči od 16. na 17. t. m. se je primeril zopet močan potres v krajih Asch, Falknov in Karlove vari.

— **Nesreča v cirkusu**. V Bruselju se je pripetila v cirkusu velika nesreča Neka dama od cirkusa je stopila v kletko, kjer so bili zaprti levi. Levinja je skočila na žensko in jo je razmesarila tako, da je umrla vsled tega,

Loterijske srečke.

V Brnu dne 1. decemb. t. l.: 34, 7, 78, 61, 31.

Na Dunaji dne 27. novemb. t. l.: 57, 77, 22, 59, 42.

V Gradci dne 72 novemb. t. l.: 4, 67, 39 68, 84

Tržne cene.

V Ljubljani dne 27 nov. 1897. Pšenica gld. 12 50 kr. rž gld. 8 50 kr., ječmen gld. 7·— kr., oves gld. 7·— kr ajda gld. 9.— kr., proso gld. 7·— kr., turšica gld. 6 50 kr., leča gld. 12 — kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 10·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

V svrho varnosti občinstva pred ničvrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu" in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (60—9) (20)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu".** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe zeleno tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratnobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (10) (79—4)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delojočega trpotčevega soka; potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dunaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Važno za kmetijstvo!

je:

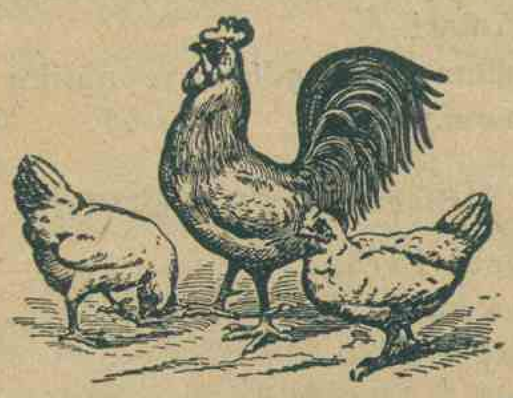

Redilna štupa za kuretino,

edino koristna za kokoši, purane, race in gosi. Pospešuje rast mesa in maščobe, kakor tudi množi valjenje jajec. 1 zavoj z navodilom 25 kr. 5 zavojev samo 1 gld.

Redilna štupa za prasiče.

Najboljše varstveno in dijetetično redilno sredstvo za prašiče. 1 zavoj z rabilnim navodilom 25 kr., 5 zavojev samo 1 gld.

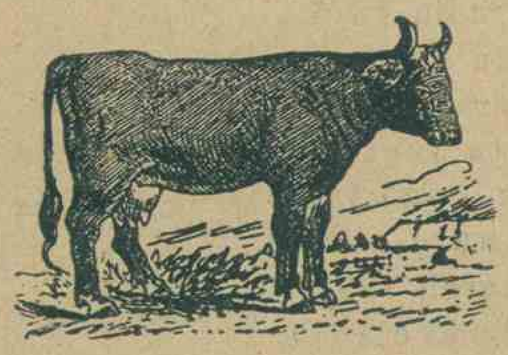

Redilna štupa za živino,

za konje, rogato živino in ovce i. t. d.

Skoro vže **40 let z najboljšim vspehom** malo da ne po vseh hlevih v rabi, ako živina **ne mara jesti,** dalje zboljšuje **mleko.** Zavoj z rabilnim navodom 50 kr., 5 zavojev samo 2 gld.

Vsa ta našteta sredstva se dobijo: (50—01)

v apoteki Trnkócz-ya v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861.

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu želodcu itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(11)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda.
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) 1891
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) 1884.
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja.
Berlin 1892.
Zlata svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**